

*Неверовська Вікторія Юріївна,
здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня;
Безкоровайна Лідія Василівна,
к.е.н., доцент кафедри обліку і бізнес-консалтингу
ХНЕУ ім. С. Кузнеця*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ГРУПИ ПІДПРИЄМСТВ

Промислова революція, що поширювалася світом у XIX столітті, призвела до створення об'єднань підприємств: асоціацій, концернів, консорціумів, корпорацій тощо. Учасники таких об'єднань вважаються самостійними юридичними одиницями, що поєднують виробничі, наукові та комерційні інтереси з можливістю делегування окремих повноважень центральним органам управління. Для відображення їх діяльності як єдиної економічної одиниці головна (материнська) компанія складає консолідовану фінансову звітність.

Формування консолідованої звітності бере початок із США: першу консолідовану звітність склала американська компанія «Cotton Oil Trust» у 1866 р., а «United States Steel Company» подала консолідований бухгалтерський звіт у 1901 р. Протягом першої половини XX століття практику перейняли європейські країни: Великобританія, Голландія, Німеччина. При цьому відмінності в облікових процедурах Німеччини існували аж до прийняття Директиви ЄС № 7 у 1983 р.

Консолідована фінансова звітність – фінансова звітність підприємства, яке здійснює контроль, та підприємств, які ним контролюються, як єдиної економічної одиниці [1]. Фактично консолідація означає групування активів, власного капіталу, зобов'язань, доходів і витрат підприємств, а також включає в себе спеціальні процедури та розрахунки, що мають на меті:

1. коригування (елімінування) внутрішньогрупових операцій, тобто тих, що характеризують відносини учасників групи;
2. елімінування сум нерозподілених прибутків (збитків) внутрішньогрупових операцій. Виняток – збитки, що не можуть бути відшкодовані;
3. коригування сум у разі застосування різних облікових політик учасниками для подібних операцій;
4. не включення суми фінансових інвестицій материнської компанії в кожне із дочірніх;
5. визначення неконтрольованої частки материнського підприємства у власному капіталі дочірніх підприємств;
6. розрахунок частки прибутку материнської компанії за привілейованими акціями дочірніх після коригування на суму дивідендів;
7. розрахунок вартості гудвілу, що виникає при консолідації;
8. здійснення перерахунку показників фінансової звітності підприємств, що знаходяться за межами України, у національну валюту та відображення курсових різниць, що виникають під час перерахунку.

Нормативно-правове регулювання консолідації звітності регламентується Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», національними стандартами бухгалтерського обліку: 2 «Консолідована фінансова звітність», 19 «Об'єднання підприємств» та міжнародними стандартами фінансової звітності: 3 «Об'єднання бізнесу» та 10 «Консолідована фінансова звітність».

Відповідно до НП(С)БО 2 здійснюється поділ груп на малі, середні та великі. У табл. 1 наведено порівняння критеріїв класифікації підприємств та груп.

Національні та міжнародні стандарти дозволяють материнським підприємствам, що одночасно є дочірніми підприємствами іншої материнської компанії, не складати консолідовану звітність за відповідністю всіх умов: його інструменти не перебувають в обігу на публічному ринку,

воно не є емітентом цінних паперів, консолідована звітність материнської компанії знаходиться у 219 публічному доступі.

Таблиця 1

Критерії поділу груп підприємств

Показники	Розмір	Критерії		
		Балансова вартість активів	Чистий дохід від реалізації	Середня кількість працівників
Класифікація підприємств	Мікро	до 350 000 євро	до 700 000 євро	до 10 осіб
	Малі	до 4 млн. євро	до 8 млн. євро	до 50 осіб
	Середні	до 20 млн. євро	до 40 млн. євро	до 250 осіб
	Великі	понад 20 млн. євро	понад 40 млн. євро	понад 250 осіб
Класифікація груп	Малі	до 4 млн. євро	до 8 млн. євро	до 50 осіб
	Середні	до 20 млн. євро	до 40 млн. євро	до 250 осіб
	Великі	понад 20 млн. євро	понад 40 млн. євро	понад 250 осіб

Складено авторкою на основі [1], [2].

Отже, консолідована фінансова звітність є важливим інструментом управління групою, оскільки забезпечує цілісне бачення її фінансового стану та результатів діяльності. У той же час, враховуючи складність консолідації, вітчизняні підприємства стикаються з низкою проблем: відсутніх кваліфікованих фахівців, невідповідність міжнародних та національних стандартів, низький рівень автоматизації, що збільшує затрати часу на складання звітності тощо.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV : станом на 3 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 02.11.2025).
2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність» : Наказ М-ва фінансів України від 27.06.2013 № 628 : станом на 17 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 02.11.2025).
3. Годнюк І. В. Консолідована фінансова звітність, проблеми формування та нормативного регулювання. Актуальні проблеми сучасного

бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти : матеріали IV міжнар. 220 науково-практ. інтернет-конф. Ч. 2, м. Львів, 22-23 берез. 2022 р. С. 58–60. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua> (дата звернення: 02.11.2025)